

Waar zit het Chinese gevaar voor onze exporteconomie?

2010/59
23 | 09 | 2010

MENSEN

WELVAART

BESCHERMING

Marc De Vos
Directeur Itinera Institute

De Amerikaanse United Steelworkers Union heeft een klacht ingediend tegen China. Het beschuldigt het land ervan de regels van de vrijhandel met de voeten te treden bij de export van groene technologie en apparatuur. De klacht van meer dan 5.000 bladzijden maakt deel uit van het groeiend kabaal rond de protectionistische neigingen van het Middenrijk.

De Wereldbank rapporteerde onlangs over de opkomst van Chinese staatsbedrijven. Zowel Europese als Amerikaanse kamers van koophandel drukten recentelijk hun bezorgdheid uit over markttoegang en concurrentie in China. In België wordt Option, tot voor kort een marktleider in draadloze communicatie, tot de rand van de afgrond gedreven door wat het officieel aanklaagt als Chinese dumping. Dit alles hoeft niet te verwonderen. Het Westen begint stilaan te beseffen dat het lidmaatschap van de Wereldhandelsorganisatie (WHO) van de Volksrepubliek geen eerlijke speler en ware aanhanger van globale vrijhandel heeft gemaakt. Er zit enige bittere ironie in onze frustratie met het nationalistische economische beleid van China.

Want het Westen is ofwel medeplichtig, ofwel zelf de oorzaak van de ontwikkelingen die het nu vi-seert. Neem groene energie. In de nasleep van de financiële crisis en de Grote Recessie hebben zowel ontwikkelingslanden als ontwikkelde landen de "groene economie" in de armen verheven tot de nieuwe mantra voor economische ontwikkeling. In het Westen maakt dat deel uit van een bredere agenda om verse economische groei aan te zwengelen en te sturen via bewust industrieel beleid. Autofabrikanten aan beide kanten van de Atlantische Oceaan hebben zo miljarden gekregen om de ontwikkeling van propere wagens te ondersteunen. De Amerikaanse autosector competitiever maken in de markt voor zuinige wagens was één van de

“

De Chinese mix van markten, planning, handel, protectionisme en mercantilisme wordt stilaan toxisch voor de economische vooruitgang en de eerlijke handel in de wereld. Het binnenloodsen van China in de WHO en het investeren in China op zijn voorwaarden wordt een faustiaans verhaal voor het Westen en zijn versie van het marktkapitalisme.

”

strategische doelstellingen achter de redding van General Motors. Zolang budgetten kunnen volgen, bezwijken overheden aan de onweerstaanbare mix van hooggestemde ecologische idealen en commerciële triomfen, onder de vorm van zonnepanelen, windturbines of hogesnelheidstreinen. De Europese Unie promoot zelfs een gecoördineerd Europees industrieel beleid binnen zijn 2020-agenda voor “slimme en duurzame groei”.

Dit alles weer spiegelt een post-crisis tendens van wat we ‘staatskapitalisme’ kunnen noemen: de staat gebruiken om op een directe manier de economische

ontwikkeling vorm te geven. Er is een vanzelfsprekende spanning tussen zulk activistisch beleid en vrije handel: een onvermijdelijk protectionistisch effect, zelfs al is het geen protectionisme op zich. Onze frustratie met het Chinese beleid is daarom nogal selectief. Los van technisch-juridische argumenten, gaat het eigenlijk om frustratie omdat de Chinezen ons verslaan in ons eigen spel. Want China doet al het bovenstaande in de groene wapenwedloop, maar het kan dat doen op grotere schaal, met meer

vastberadenheid en met meer kapitaal. Zijn energiemarkt groeit exponentieel en het is de voorname groeimarkt voor propere energie. De communistische planning is efficiënt om de groene economie en de infrastructuur op de korte termijn te pushen. De Chinese financiële sector heeft de Subprime Crisis aan zich zien voorbij gaan. Er is genoeg investeringskapitaal aanwezig, vaak verschaft door staatsbanken die eigenlijk politieke strategieën uitvoeren. Chinese bedrijven kunnen op die manier hun voorkeurstuut en expertise gebruiken om buitenlandse markten te veroveren, ook met de hulp van lagere loonkosten, waarbij ze de groene economie omzetten in Chinees marktaandeel en in Chinese jobs. Nog verder gestimuleerd door groene subsidies in deze exportmarkten, gebruiken de Chinezen ook ons eigen industrieel beleid om het hunne te bevoordelen. China exploiteert ook ongegeeneerd zijn natuurlijke voordelen. Het neemt bijna de hele wereldproductie voor zijn rekening van een handvol zeldzame aardmineralen die noodzakelijk zijn voor de fabricage van hybride wagens, windturbines of lasers. Onder de vlag van milieubescherming heeft China de exportquota voor deze essentiële componenten drastisch verminderd. Daardoor is hun

waarde de voorbije twaalf maanden vervijfvoudigd en bezorgt het land zijn binnenlandse industrie cruciale toegang en een enorm competitief voordeel. Westerse regeringen en bedrijven tandenkarsen, maar zijn niet in staat het land te bijten dat zo belangrijk is geworden voor hun economisch lot in deze postcrisis wereld. Dat brengt ons tot de fundamentele kwestie van China's rol in de globalisering. De toetreding van het communistische China tot de WHO in 2001 was eigenlijk het symbool van de Westerse overtuiging van de onvermijdelijkheid van zijn politiek en economisch model. Lidmaatschap van de WHO zou maar de eerste stap zijn van een geleidelijke verwesterlijking. Minder dan tien jaar later worden we wakker: China is altijd een communistisch land gebleven dat kapitalisme en handel alleen maar uit eigenbelang heeft omarmd. Nu de financiële en economische crises de opkomst van China en het relatieve verval van het Westen versnellen, zien we meer en meer de tekenen van een Chinese strategie die het kapitalisme van binnenuit vervormt of ondermijnt. Het Pekingmodel is relatief simpel. Trek eerst kapitaal en technologie aan. Hou het gevangen via "joint ventures", gedwongen participaties en overheveling van intellectuele eigendom. Gebruik

dan staatsfondsen en staatsplanning om nationale kampioenen te creëren die geleidelijk de buitenlandse investeerders gaan beconcurreren en die hun eigen marktaandeel opdrijven naarmate de economie groeit. Gebruik verder de WHO om uit te breiden in het buitenland terwijl je de toegang tot de eigen markt afsluit zo ver als de wetgeving of de politiek het toelaat en de nationale strategie het vraagt. Bevorder handel selectief, door win-win bilaterale akkoorden met grondstofrijke of snel groeiende landen te verkiezen boven een brede multinationale vrijmaking. Intervenier zwaar in de valutamarkt om je munt te onderdrukken en je exporteconomie nog meer te steunen. Deze Chinese mix van markten, planning, handel, protectionisme en mercantilisme wordt stilaan toxisch voor de economische vooruitgang en de eerlijke handel in de wereld. Het binnenloodsen van China in de WHO en het investeren in China op zijn voorwaarden wordt een faustiaans verhaal voor het Westen en zijn versie van het marktkapitalisme. Niet in staat om China te stoppen en evenmin bereid om het te volgen, staan we voor een grimmige nieuwe wereld van neo-globalisering, waar de marktconcurrentie verweven is met politieke en geopolitieke competitie, en waar

het Pekingmodel een attractieve optie is voor ontwikkelingslanden en autoritaire politici. Er ligt geen weg terug naar de Washington Consensus van weleer. Maar het Westen kan wakker worden voor het risico van een Paard van Troje, het kan de geopolitieke uitdaging aangaan, en het kan terug aansluiting vinden bij de principes van zijn eigen model. Eens goed nadenken over de inflatie aan nationale industriële strategieën en de agenda voor trans-Atlantische vrijhandel nieuw leven inblazen zou al een goede start zijn.

Marc De Vos

Hoofddocent UGent en directeur van het Itinera Institute

Verschenen als opinieartikel in De Standaard van 23/09/2010

Voor duurzame economische groei en sociale bescherming.